

УДК 656.1:339.1;
JEL L91; R41

ВПЛИВ ВІЙНИ НА РИНОК АВТОМОБІЛЬНИХ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК

Наталія Косар, Наталія Кузьо

*Національний університет «Львівська політехніка»,
79013, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12,*

e-mail: nataliia.s.kosar@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0180-2630>

e-mail: natalia.y.kuzjo@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0640-3276>

Анотація. Метою дослідження є аналіз впливу повномасштабного вторгнення росії на ринок автомобільних вантажних перевезень в Україні, визначення можливостей посилення конкурентних переваг автоперевізників та напрямів їх подальшого розвитку. У дослідженні використано проблемно-орієнтований, абстрактно-логічний методи, а також методи аналізу, синтезу та узагальнення. Результати дослідження показали, що український ринок автомобільних вантажних перевезень є достатньо висококонкурентним, проте на ньому негативно відобразилися воєнні дії, що призвели до руйнування транспортної інфраструктури, скорочення ВВП, економічної кризи, інфляції. Сьогодні пропозиція послуг на ринку автомобільних вантажних перевезень перевищує платоспроможний попит, що змушує автоперевізників шукати напрями посилення своїх конкурентних переваг. Визначено, що до них належить підвищення рівня сервісу, розширення асортименту послуг, активне використання різних методів збуту та просування у межах формування маркетингової діяльності на ринку, налагодження та індивідуалізація відносин з клієнтами. В умовах блокади морських портів, закриття повітряного простору України автомобільний транспорт володіє найкращими шансами для подальшого відновлення своїх довоєнних показників функціонування за рахунок мобільності та гнучкості при перевезенні вантажів.

Ключові слова: автомобільний транспорт, ринок вантажних перевезень України, війна, конкурентні переваги, відновлення довоєнних показників діяльності, мобільність транспорту.

Постановка проблеми. Умови воєнного стану, пошук напрямів підвищення конкурентоспроможності змушують вітчизняні підприємства вирішувати низку питань, які пов'язані з виробничою діяльністю, ціноутворенням, організацією просування і збуту своїх товарів та послуг. Це вимагає від компаній належного інформаційного забезпечення щодо ситуації на ринку, на якому вони функціонують.

В умовах війни значно зросла важливість ринку транспортних перевезень для економіки України, формування товарообігу у ній, забезпечення усім необхідним

населення та армії. З використанням залізничного та автомобільного транспорту відбувається доставка продуктів харчування, гуманітарної допомоги, будівельних матеріалів у різні регіони України. Одночасно значна збільшилася і кількість вантажів, які доставляється з інших країн. Проте ринок вантажних перевезень, особливо автомобільних, є висококонкурентним і невеликі підприємства, які на ньому функціонують, повинні постійно адаптовувати свою діяльність до тих змін, які на ньому відбуваються, досліджувати конкурентне середовище на ньому, визначити напрями посилення своїх конкурентних переваг.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження ринку вантажних перевезень України у довоєнний період, враховуючи його значимість для економіки та суспільства, здійснювали чимало науковців. Зокрема, Мазур Ю.В. [1, с. 226–228] запропонував концептуальну модель механізму збалансування величини попиту та пропозиції на ринку вантажних автомобільних перевезень, визначив основні фактори маркетингового середовища, які вплинули на попит на ньому у 2013–2017 рр. Шраменко Н.Ю., Шраменко В.О., Соларьов О.О. [2] проаналізували динаміку обсягів вантажних перевезень в Україні за 2015–2020 рр., визначили вплив COVID-19 на них, обґрунтували, що підвищити ефективність організації вантажних перевезень можна через оптимізацію руху вантажопотоків у внутрішньому та міжнародному сполученні з використанням принципів логістики. Трубей О.М., Чута В.О. [3] визначили взаємозалежність між обсягами функціонування транспортної галузі та ВВП в Україні у 2012–2017 рр., подали порівняльну характеристику різних видів транспорту, а також навели рейтинг операторів на ринку вантажних перевезень у нашій країні за величиною доходів, отриманих у 2016 р., проаналізували обсяги перевезення вантажів різними видами транспорту у 2015–2017 рр. та тенденції їх розвитку. Попович П.В., Шевчук О.С., Бабій М.В., Дзюра В.О. [4] дослідили стан, а також тенденції та динаміку, структуру ринку вантажних перевезень за 2013–2016 рр. загалом і автомобільних перевезень зокрема. Стасюк О.М., Чмирьова Л.Ю., Федяй Н.О. [5] визначили стан та тенденції розвитку ринків як вантажних, так і пасажирських перевезень України усіма видами транспорту протягом 2000–2018 рр. на основі статистичних даних, встановили проблеми, які перешкоджали ефективному розвитку даних ринків – фінансово-економічну кризу 2008 р., а також військові дії в Україні, що розпочалися на Сході у 2014 р. Болквядзе Н.І., Мигаль О.Ф. [6] проаналізували етапи міжнародних перевезень, обсяги вантажних перевезень України протягом 2012 – червня 2022 рр., структуру перевезення вантажів автомобільним транспортом у 2021 р., визначили недоліки транспортної системи України у напрямі реалізації нею євроінтеграційного курсу України, перспективи її подальшого розвитку. Стасюк О.М. [7, с. 75–79] дослідила основні тенденції розвитку ринку залізничних вантажних перевезень України протягом 2015–2020 рр., фактори, які вплинули на зменшення їх обсягів, структуру перевезення вантажів, наявні проблеми та перспективи їх вирішення. У [8] проаналізовано розвиток сфери транспорту в економічному розвитку різних регіонів України, динаміку і структуру вантажних перевезень за окремими видами транспорту у довоєнний період.

Проте війна в Україні значною мірою вплинула на попит і пропозицію на ринку автомобільних вантажних перевезень України, конкурентне становище компаній на ньому, можливості їх подальшого зростання. Ці питання не є дослідженими у наукових публікаціях.

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз впливу війни на ринок автомобільних вантажних перевезень України, визначення напрямів посилення конкурентних переваг компаній, які функціонують на ньому, можливостей для їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі внаслідок зменшення обсягів вантажних перевезень, як і у довоєнний період, пропозиція таких послуг є більшою за наявний попит [1, с. 226]. При цьому у довоєнний період внаслідок існування невисоких бар'єрів входження на ринок вантажних автоперевезень, чисельність суб'єктів господарювання, які їх пропонували, постійно збільшувалася, відповідно посилювалася конкуренція серед них. Частка великих перевізників, які володіли 100-300 автомобілями, у загальній кількості автоперевізників, які здійснювали міжнародні автоперевезення, становила 7–10 %. Оскільки послуги автомобільних підприємств на ринку вантажних перевезень, характеризуються певними індивідуальними відмінностями, то споживачі мають вибір з великої кількості альтернатив та можуть легко змінити перевізника. Тому компанії, які діють на ринку вантажних автомобільних перевезень, з метою посилення своїх конкурентних переваг, намагаються покращувати якість послуг, розширювати їх асортимент, підвищувати рівень обслуговування клієнтів, використовувати гнучку цінову політику та активні маркетингові комунікації для стимулювання попиту на свої послуги.

Конкурентами автотранспортних підприємств, що перевозять вантажі, є також підприємства залізничного, водного та повітряного транспорту. У табл. 1 подано динаміку обсягів вантажних перевезень України різними видами транспорту за 2010–2021 рр.

Аналіз табл. 1 свідчить, що лідерські позиції на ринку вантажних перевезень у довоєнний період в Україні посідав залізничний та автомобільний транспорт. Ця ситуація зберігається і сьогодні. Перевезення автотранспортними підприємствами становило 11–16 % від загального вантажообороту автомобільного транспорту. Його динаміку за 2015–2021 рр. подано на рис. 1.

Економічна криза, скорочення ВВП, руйнування транспортної інфраструктури України внаслідок війни негативно відобразилися на величині попиту на ринку вантажних перевезень. Інфляція, збільшення цін на паливе викликали зростання собівартості автомобільних вантажних перевезень. На кінець 2022 р. збитки транспортної інфраструктури України внаслідок вторгнення росії досягли 35-40 млрд. дол. США [10].

Таблиця 1

Динаміка обсягів вантажних перевезень України різними видами транспорту за 2010–2021 рр., млн. т

Роки	Вантажо-оборот залізничного транспорту	Вантажо-оборот автотранспорту	Вантажо-оборот водного транспорту	Вантажо-оборот трубопровідного транспорту	Вантажо-оборот авіаційного транспорту
2010	432,5	1168,2	11,1	153,4	0,088
2011	468,4	1252,4	9,8	155,0	0,092
2012	457,5	1259,7	7,8	128,4	0,122
2013	441,8	1260,8	6,2	125,9	0,099
2014	387,0	1131,3	5,9	99,7	0,079
2015	350,0	1020,6	6,5	97,2	0,069
2016	344,1	1085,7	6,6	106,7	0,074
2017	339,5	1121,7	5,9	114,8	0,082
2018	322,3	1205,5	5,6	109,4	0,099
2019	312,9	1147,1	6,1	112,7	0,092
2020	305,5	1232,4	5,6	97,5	0,088
2021	314,3	-	5,3	77,5	0,1

Джерело: [9]

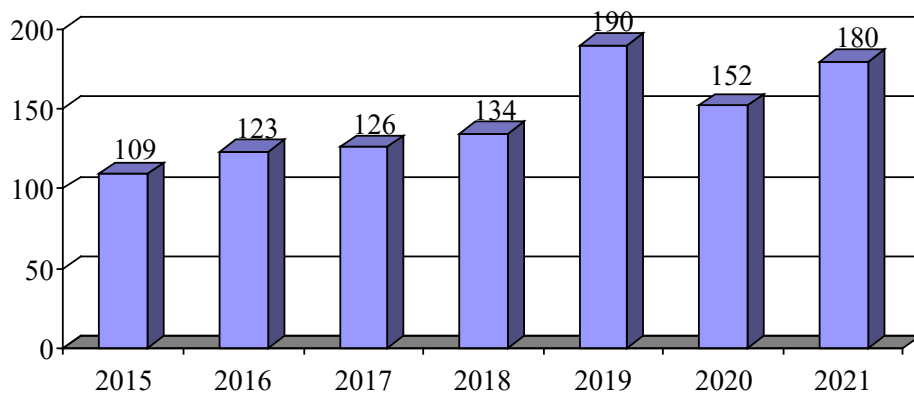

Рис. 1. Динаміка вантажообороту автотранспортними підприємствами за 2015–2021 рр., млн. т

Джерело: [9]

В умовах війни ускладнення умов функціонування компаній на ринку вантажних транспортних перевезень призвело до зменшення кількості компаній, що надають

послуги на ньому. Закрилися невеликі автоперевізники, які не витримали суттєвого зростання собівартості перевезень та зменшення попиту на свої послуги, проте великі автоперевізники були готовими розширити свою діяльність, заповнивши вивільнені ніші [11]. Результати опитування, подані маркетинговою компанією Dive&Discovery Research, показують, що станом на кінець липня 2022 р., використання транспортної потужності більшості автотранспортних підприємств становило 72%. Тільки 9% опитаних автоперевізників здійснювали свою діяльність на ринку вантажних перевезень на повну потужність. Недостатній рівень завантаженості автотранспорту змушує керівників підприємств вести пошук нових клієнтів і ринків збуту. Складні умови функціонування актуалізували і проблему скорочення витрат автотранспортних підприємств, при цьому 28 % опитаних керівників скоротили свій персонал, а 19 % – рівень його оплати. Негативно на ринок автомобільних вантажних перевезень вплинуло пошкодження мостів та доріг, зокрема станом на кінець 2022 р. було зруйновано 25 тис. км доріг, а також 315 мостів [12].

Значна мобільність автотранспорту, відсутність його залежності від електропостачання та наявності залізничних колій, сприяли його активному використанню в умовах війни. Проте обсяги вантажних перевезень усіма видами транспорту значно скоротилися, зокрема протягом березня-серпня 2022 р. залізничним транспортом – майже в 2 рази відповідно до аналогічного періоду 2021 р., автомобільним транспортом трохи менше – лише у 1,2 рази [13].

Закриття портів та припинення повітряного сполучення відкривають нові можливості для компаній, які надають свої послуги на ринку вантажних автомобільних перевезень, хоча вони за обсягом не можуть замінити ті перевезення, які здійснювалися з використанням морського транспорту. Попит на ринку автомобільних вантажних перевезень України в умовах сьогодення формується необхідністю продовження експорту вітчизняних товарів за кордон, постачання багатьох товарів першої необхідності з інших країн, а також у зруйновані регіони країни, потребами армії, необхідністю забезпечення обслуговування іноземної допомоги тощо.

Важливою подією у напрямі інтеграції економіки України у європейську економіку, було введення влітку 2022 р. «транспортного безвізу», відповідно до якого була скасована на рік необхідність отримання автомобільними перевізниками України дефіцитних дозволів щодо як двосторонніх, так і транзитних перевезень з країнами Євросоюзу [12]. Упродовж 2022 р. в Україну надійшло понад 30 млн. т імпортованих товарів, з яких приблизно 11 млн. т було доставлено вантажним автотранспортом. На другому місці за обсягами завезених імпортованих товарів знаходиться залізничний транспорт, яким до України було доставлено майже 10 млн. т вантажів.

Незважаючи на блокування портів України із сторони росії, у 2022 р. морський транспорт надалі залишався лідером щодо експорту товарів, зокрема ним було вивезено близько 54 млн. т вантажів, передусім у рамках дії «зернової угоди». На другому місці за обсягами експорту знаходився залізничний транспорт (ним експортовано більше 33 млн. т вантажів), а на третьому місці був автомобільний транспорт (ним експортовано близько 12 млн. т.). Сумарні обсяги експорту товарів з України у 2022 р. становили

близько 100 млн. т товарів. Це значною мірою утримало економіку України від подальшого падіння. Покращання умов функціонування українських автоперевізників на ринках країн Євросоюзу дозволить Україні збільшити на 25 % обсяги експорту та імпорту товарів з використанням автомобільного вантажного транспорту. Додаткові щомісячні поставки товарів становитимуть близько 200 тис. т. вантажів.

Сьогодні саме автомобільний транспорт на ринку українських вантажних перевезень України володіє найкращими шансами для подальшого відновлення своїх довоєнних показників діяльності [14].

Маркетингова діяльність має велике значення для функціонування автоперевізників на ринку вантажних перевезень, отримання ними конкурентних переваг. Утримання клієнтів автотранспортного підприємства та залучення нових є найбільшою гарантією його успіху на ринку [15, с. 64–65]. Тому додана вартість перевізника у сфері маркетингу має охоплювати такі складові:

- пропозиція привабливіших умов платежу;
- пропозиція привабливіших умов поставок стосовно термінів та збереженості якості вантажу;
- надання додаткових послуг;
- оптимізація витрат клієнтів;
- підтримка клієнтів сучасними інформаційними засобами.

Для обґрунтування прийняття маркетингових рішень автоперевізникам необхідно проводити роботу у наступних напрямках [16, с. 85]:

- збирання інформації про потенційних та існуючих клієнтів, їх потреб у вантажоперевезеннях;
- виявлення незадоволеного попиту;
- збирання інформації про конкурентів, принципи їх роботи, перелік наданих ними послуг;
- визначення та аналіз сегментів ринку вантажоперевезень;
- вивчення мотивів придбання клієнтами послуг вантажних перевезень;
- аналіз ціноутворення на ринку транспортних та допоміжних послуг;
- прогнозування цін на ресурси для забезпечення діяльності автоперевізників;
- дослідження ефективності маркетингових комунікацій автоперевізників;
- аналіз можливості кооперації з вітчизняними та зарубіжними перевізниками.

Додаткові можливості для розвитку вітчизняного сектору автомобільних вантажних перевезень відкривають нові українські та міжнародні інвестиційні проекти у сферах відновлення та подальшого розвитку дорожньої інфраструктури нашої країни. Закінчення війни внаслідок перемоги України, звільнення усіх її територій – це важливі каталізатори для подальшого розвитку транспортної галузі України, збільшення обсягів вантажних перевезень, у тому числі і автомобільних.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ринок вантажних перевезень загалом та автомобільних зокрема відіграє важливу роль у забезпеченні функціонування економіки України та населення усіма необхідними товарами. Український ринок автомобільних вантажних перевезень є достатньо висококонкурентним. Економічна

криза, скорочення ВВП, руйнування транспортної інфраструктури внаслідок війни негативно відобразилися на величині попиту на цьому ринку. Інфляція, збільшення цін на паливе призвели до зростання собівартості автомобільних вантажних перевезень. Незважаючи на те, що частина невеликих автоперевізників внаслідок вищеподаних причин покинула ринок, ще і сьогодні пропозиція послуг на ринку автомобільних вантажних перевезень перевищує платоспроможний попит, посилюючи конкуренцією на ньому. Це змушує надавачів цих послуг шукати напрями посилення своїх конкурентних переваг. Передусім до них належить високий рівень сервісу, широкий асортимент послуг, активний збут та новітні методи їх просування. Конкурентами автомобільного транспорту є залізничний транспорт, а також водний та повітряний транспорт. За обсягами вантажних перевезень найбільшу частку на ринку вантажних перевезень України займають залізничний та автомобільний транспорт. Проте мобільність автомобільного транспорту при перевезенні вантажів в умовах блокади портів та закриття повітряного простору України відкриває значні можливості для його подальшого використання та відновлення довоєнних показників функціонування. Це вимагає від вітчизняних автоперевізників постійного дослідження ринку вантажних перевезень, пріоритетів споживачів при їх виборі, пропозиції конкурентів. Зібрана інформація дозволить підприємствам, що надають послуги у сфері автомобільних вантажних перевезень, визначити напрями посилення своїх конкурентних переваг через вдосконалення складових маркетингової діяльності на ринку.

Список використаних джерел

1. Мазур Ю. В. Концептуальна модель механізму збалансування попиту і пропозиції на послуги перевезення вантажів автомобільним транспортом. *Економічні горизонти*. 2018. № 4(7). С. 223–229. DOI: 10.31499/2616-5236.4(7).2018.212652.
2. Shramenko N., Shramenko V., Solarov O. Analysis of the freight transportation market of Ukraine. *Сучасні технології в машинобудуванні та транспорті*. 2021. Т. 1, № 16. С. 30-35. DOI: 10.36910/automash.v1i16.505.
3. Трубей О. М., Чута В. О. Аналіз ринку вантажних перевезень в Україні. *Бізнес Інформ*. 2018. № 6. С. 247–253.
4. Попович П. В., Шевчук О. С., Бабій М. В., Дзюра В. О. Аналіз ринку автотранспортних перевезень України. *Вісник машинобудування та транспорту*. 2017. № 2. URL: <https://vmt.vntu.edu.ua/index.php/vmt/article/view/107> (дата звернення: 12.08.2023).
5. Стасюк О. М., Чмирьова Л. Ю., Федяй Н. О. Ринки вантажних та пасажирських перевезень в Україні: проблеми та тенденції. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8199> (дата звернення: 12.08.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.9.54.
6. Болквядзе Н. І., Мигаль О. Ф. Вантажні перевезення автомобільним транспортом в міжнародному бізнесі. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2030> (дата звернення: 12.08.2023). DOI 10.32782/2524-0072/2022-46-20.
7. Стасюк О. М. Основні тенденції ринку вантажних залізничних перевезень України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. №3–4

- (292–293). С. 74–80. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/292-293/pdf/74-80.pdf>. DOI:10.32680/2409-9260-2022-3-4-292-293-74-80.
8. Функціонування ринку вантажних перевезень в Україні: фактори впливу та пріоритети розвитку: науково-аналітична доповідь / під наук. ред. Х.М. Притули. Львів, 2021. 94 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20210039.pdf> (дата звернення: 12.08.2023).
 9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 15.08.2023).
 10. Ринок вантажних перевезень у 2022 році. URL : <https://trademaster.ua/articles/313620> (дата звернення 12.08.2023).
 11. Криза війни: зменшення кількості авто перевізників. URL : <https://lading.ua/news/kryza-vijni-zmenschennya-kilkosti-avtopereviznikiv> (дата звернення 15.08.2023).
 12. Петровський Д. Як вітчизняний транспорт допоміг вижити українській економіці та її громадянам під час війни. URL : <https://www.unian.ua/economics/transport/yak-vitchiznyaniy-transport-dopomig-vizhiti-ukrajinskiy-ekonomici-ta-jiji-gromadyanam-pid-chas-viyuni-12105600.html> (дата звернення 15.08.2023).
 13. Аналіз ринку вантажних перевезень (залізничний та автомобільний транспорт) України. 2021 - 1 пол. 2022 року. URL : <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-gruzovyh-perevozok-zheleznodorozhnyj-i-avtomobilnyj-transport-ukrainy-2021-1-pol-2022-goda> (дата звернення 17.08.2023).
 14. Мокряков А. Ринок вантажних перевезень в Україні: результати останніх досліджень та прогнози. URL : <https://logist.fm/publications/rinok-vantazhnih-perevezen-v-ukrayini-rezultati-ostannih-doslidzhen-ta-progozi> (дата звернення 17.08.2023).
 15. Крикавський Є., Люльчак З., Циран Я., Петецький І. Партнерські відносини на ринку В2В та В2С: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 232 с.
 16. Мітченко Г. В. Аналіз базових маркетингових стратегій підприємств автотранспортних вантажоперевезень у сучасних умовах господарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 7. С. 84–87.

References

1. Mazur Yu. V. (2018). Kontseptualna model mekhanizmu zbalansuvannia popytu i propozytsii na posluhy perevezennia vantazhiv avtomobilnym transportom [Conceptual model of the mechanism of balancing supply and demand for freight transportation services by road]. *Economies' Horizons*, 4(7), 223–229 [in Ukrainian]. DOI: 10.31499/2616-5236.4(7).2018.212652.
2. Shramenko N., Shramenko V., Solarov O. (2021). Analysis of the freight transportation market of Ukraine. *Advances in Mechanical Engineering and Transport*, 1 (16), 30–35. DOI: 10.36910/automash.v1i16.505.
3. Trubei O. M., Chuta V. O. (2018). Analiz rynku vantazhnykh perevezen v Ukraini [Analyzing the Freight Transport Market in Ukraine]. *Biznes Infor*, 6, 247–253 [in Ukrainian].
4. Popovych P. V., Shevchuk O. S., Babii M. V., Dziura V. O. (2017). Analiz rynku avtotransportnykh perevezen Ukrainy [Analysis of the market of authorized transportation of Ukraine]. *Bulletin of Mechanical Engineering and Transport*, 2. Available at: <https://vmt.vntu.edu.ua/index.php/vmt/article/view/107> [in Ukrainian].
5. Stasiuk O. M., Chmyrova L. Iu., Fediai N. O. (2020). Rynky vantazhnykh ta pasazhyrskykh perevezen v Ukraini: problemy ta tendentsii [The markets of freight and passenger transport in Ukraine: problems and trends]. *Efficient economy*, 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8199> [in Ukrainian]. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.9.54.

6. Bolkvadze N. I., Myhal O. F. (2022). Vantazhni perevezennia avtomobilnym transportom v mizhnarodnomu biznesi [Freight transportation by road in international business]. *Economy and society*, 46. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2030> [in Ukrainian]. DOI 10.32782/2524-0072/2022-46-20.
7. Stasiuk O. M. (2022). Osnovni tendentsii rynku vantazhnykh zaliznychnykh perevezen Ukrainy [Main market trends of freight rail transportation of Ukraine]. *Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, 3-4 (292-293), 74-80. Available at: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/292-293/pdf/74-80.pdf> [in Ukrainian]. DOI:10.32680/2409-9260-2022-3-4-292-293-74-80.
8. Prytula Kh. M. (Eds.) (2021). Funktsionuvannia rynku vantazhnykh perevezen v Ukraini: faktory vplyvu ta priorityety rozvytku [The functioning of the cargo transportation market in Ukraine: influencing factors and development priorities]. Lviv. Available at: <https://ird.gov.ua/irdp/p20210039.pdf> [in Ukrainian].
9. State Statistics Service of Ukraine (2023). Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Trademaster (2023). Rynok vantazhnykh perevezen u 2022 rotsi [Freight transport market in 2022]. Available at: <https://trademaster.ua/articles/313620> [in Ukrainian].
11. Lading (2022). Kryza viiny: zmeshennia kilkosti avto pereviznykiv [War crisis: decrease in the number of car carriers]. Available at: <https://lading.ua/news/kryza-vijni-zmeshennya-kilkosti-avtopereviznykiv> [in Ukrainian].
12. Petrovskiy D. (2023). Yak vitchyzniani transport dopomih vyzhyty ukrainskii ekonomitsi ta yii hromadianam pid chas viiny [How domestic transport helped the Ukrainian economy and its citizens to survive during the war]. Available at: <https://www.unian.ua/economics/transport/yak-vitchiznyaniy-transport-dopomig-vizhiti-ukrajinskiy-ekonomici-ta-jiji-gromadyanam-pid-chas-viyni-12105600.html> [in Ukrainian].
13. Pro Consulting (2022). Analiz rynku vantazhnykh perevezen (zaliznychnyi ta avtomobilnyi transport) Ukrainy. 2021 - 1 pol. 2022 roku [Analysis of the cargo transport market (railway and road transport) of Ukraine. 2021 - 1 st. in 2022]. Available at: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-gruzovyh-perevozok-zheleznodorozhnyj-i-avtomobilnyj-transport-ukrainy-2021-1-pol-2022-goda> [in Ukrainian].
14. Mokriakov A. (2022). Rynok vantazhnykh perevezen v Ukraini: rezultaty ostannikh doslidzhen ta prohozy [The cargo transportation market in Ukraine: the results of the latest research and forecasts]. Available at: <https://logist.fm/publications/rinok-vantazhnykh-perevezen-v-ukrayini-rezultati-ostannikh-doslidzhen-ta-prohozy> [in Ukrainian].
15. Krykavskiy Ye., Liulchak Z., Tsyran Ya., Petetskiy I. (2015). Partnerski vidnosyny na rynku V2V ta V2S [Partnerships in the B2B and B2C market]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2015. 232 s.
16. Mitchenko G. V. (2013). Analiz bazovykh marketynhovykh stratehii pidpriemstv avtotransportnykh vantazhoperevezen u suchasnykh umovakh hospodariuvannia [The analysis of base marketing strategies of enterprises of lorry cargo transport's is in the modern terms of management]. *Investments: practice and experience*, 7, 84–87.

THE EFFECT OF THE WAR ON THE AUTOMOBILE TRUCK TRANSPORTATION MARKET OF UKRAINE AND ITS FURTHER DEVELOPMENT

Nataliia Kosar, Nataliia Kuzo

*Lviv Polytechnic National University,
12 Bandera Str., Lviv, 79013,*

e-mail: nataliia.s.kosar@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0180-2630>

e-mail: natalia.y.kyzjo@lpnu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0640-3276>

The purpose of the study is to analyze the impact of a full-scale invasion of Russia to the market of automobile truck transportation in Ukraine, to determine the possibilities of strengthening the competitive advantages of road carriers and directions for their further development. The research used problem-oriented, abstract-logical methods, as well as methods of analysis, synthesis, and generalization. The cargo transport market in general plays an important role in ensuring the functioning of the economy of Ukraine and the population with all the necessary goods. By volume of cargo transportation, the largest share is occupied by railway and road transport. Their competitors are water and air transport. The mobility and flexibility of road transport when transporting cargo in conditions of blockade of ports, and closure of the airspace of Ukraine, opens up significant opportunities for its further use. The results of the study showed that the Ukrainian market of road freight transport is highly competitive, but it was negatively affected by the military actions, as well as the consequences of the destruction of the transport infrastructure, the reduction of GDP, the economic crisis, inflation, and the increase in fuel prices. Today, the supply of services on the road freight transportation market exceeds the paying demand, which forces truck carriers to look for ways to strengthen their competitive advantages. It was determined that these include raising the level of service, expanding the range of services, active use of various sales and promotion methods within the framework of the formation of one's marketing activities on the market, and establishing and individualizing relations with customers. An important event in the direction of the integration of the Ukrainian economy into the European economy was the introduction in the summer of 2022 of "transport visa-free", in accordance with which the need for Ukrainian road carriers to obtain deficient permits for both bilateral and transit transport with the countries of the European Union was canceled for one year. Today, it is road transport in the Ukrainian freight transportation market that has the best chances for further restoration of its pre-war performance indicators.

Keywords: road transport, cargo transportation market of Ukraine, war, competitive advantages, restoration of pre-war indicators, transport mobility.

Стаття надійшла до редакції 23.08.2023

Прийнята до друку 28.09.2023